

Retouradres: Postbus 12600, 2500 DJ Den Haag

Aan de gemeenteraad

Datum

22 april 2025

Onderwerp

Afdoening motie: 'De raad heeft recht op alle college-informatie over het verminderen van taalachterstanden'

Ons kenmerk

OCW/10867625

RIS321252

Contactpersoon

André Vos

Dienst

Dienst Onderwijs, Cultuur en Welzijn

Afdeling

OCW Stad en Bestuur

Telefoonnummer

14070

E-mailadres

andre.vos@denhaag.nl

Uw raad heeft bij de afronding van het themadebat Taalaanpak op 23 januari 2025, de door het raadslid mevrouw Verdonk ingediende motie Q.4 'De raad heeft recht op alle college-informatie over het verminderen van taalachterstanden' (RIS321252) aangenomen. Hierbij informeert het college de raad over de afdoening van de motie.

De motie luidt als volgt:

Constaterende dat,

- *er tenminste 52,6 miljoen beschikbaar is voor programma's om taalachterstanden te verminderen;*
- *er een motie ligt van Hart voor Den Haag (gedateerd 4 april 2024) die vraagt om een transparante verantwoording van de Taalaanpak," Dictum: bij de jaarverantwoording op een heldere en transparante wijze aan te geven wat de doelstellingen, de verdeling van de diverse budgetten en de bereikte resultaten zijn van alle programma's die gericht zijn op het verminderen van taalachterstanden.";*
- *het college in een tussenbericht van 22 mei 2024 aangeeft "Aangezien voor de afdoening meer tijd nodig is om de gegevens te verzamelen en af te stemmen met diverse collega's van andere diensten zal de afdoening later dan de gestelde termijn van 6 weken plaatsvinden.";*
- *het college uiteindelijk (in de afdoening van 3 december 2024) weigert om deze motie uit te voeren met als reden; "De conclusie is, dat daar waar het voorkomen en terugdringen van taalachterstanden tot de primaire taak van het betreffende programma behoort, in de programmarekening hierop kan worden gerapporteerd. Voor die programma's waar wel wordt bijgedragen aan het voorkomen en terugdringen van taalachterstanden, maar dit niet behoort tot de primaire taak van dit programma, kan dit niet afzonderlijk zichtbaar worden gemaakt."*

Overwegende dat,

- *de Raad volgens de wet moet kunnen beschikken over alle informatie die ze nodig heeft om het haar toekomstige budgetrecht op een volwaardige manier te kunnen uitoefenen;*
- *het college zelfs een actieve informatieplicht heeft;*

- tijdens het debat in de Commissie Samenleving niet is gebleken dat het college haar standpunt van de afdoening van de motie wil heroverwegen;
- tijdens dat debat bijvoorbeeld is gebleken dat 25% van de bijstandsgerechtigden een taalprobleem heeft, maar dat de raad dus geen enkel inzicht heeft in de doelstellingen, resultaten en het bestede budget.

Van mening dat:

- het onvoorstelbaar is dat het college in 8 maanden tijd niet eens een algemene inschatting kan maken van de bijdrage van diverse programma's aan het terugdringen van de taalachterstand;
- alles erop duidt dat (leden van het) het college niet inzichtelijk willen maken hoe 52,6 miljoen euro wordt uitgegeven aan het verminderen van taalachterstanden;
- een motie van wantrouwen voor de portefeuillehouder (nog) niet terecht is, omdat hij vanuit zijn eigen portefeuille wel (zo goed mogelijk) antwoord geeft op de gestelde vragen, maar geen medewerking krijgt van andere collegeleden.

Verzoekt het college:

- binnen drie maanden een modus te vinden om de gevraagde informatie uit alle relevante programma's (in ieder geval 6,7,8 en 14) m.b.t. vermindering van taalachterstanden alsnog aan te leveren.

Het college geeft op de volgende manier antwoord op deze motie:

Zoals bekend, hecht het college aan een stevige inzet op taal, aangezien dit één van de belangrijkste voorwaarden is voor deelname aan de maatschappij. Taal speelt ook een centrale rol in al onze gemeentelijke activiteiten, of het nu gaat om inspraak bij projecten, aanvragen bij onze loketten en opstellen en uitvoeren van ons beleid. De inzet op taal en de aanpak van taalachterstand is veelal gerelateerd aan of ondergebracht bij verschillende gemeentelijke beleidsthema's, zoals bijvoorbeeld onderwijs, inburgering, bibliotheek, participatie en integratie. Deze thema's hebben een vaste plaats gekregen in onze Programmabegroting. De programmabegroting geeft hierbij inzicht in de budgetten per programma en per hoofdactiviteit. Deze activiteiten kunnen een aanzienlijke financiële omvang hebben, waarbij niet altijd in één oogopslag duidelijk is welke budgetten onderdeel uitmaken van welke activiteiten. Om een verdiepend inzicht te geven in de budgetten en onderliggende activiteiten per hoofdactiviteit, is het Activiteitenboek 2025-2028 (RIS319800) opgesteld en aan uw raad ter beschikking gesteld. Zie ook de brief "Voortgang Contourenbrief Actualisatie Financieel Beleid" (RIS318378).

Echter, de aanpak van taal en taalachterstand is veelal onderdeel van verschillende activiteiten die niet als zodanig zijn benoemd als het primaire doel, maar wel direct of indirect bijdragen aan de doelstellingen van het voorkomen en terugdringen van taalachterstanden. Het college heeft hier nauwkeurig naar gekeken. Om tegemoet te komen aan uw verzoek hebben wij in onderstaand overzicht, per programma, aangegeven welke activiteiten wij beoordelen als direct bijdragend aan het voorkomen en terugdringen van taalachterstanden. Vervolgens geven wij per activiteit de doelstelling, het lastenniveau 2025 en de behaalde resultaten.

Programma (wethouder) Activiteit	Begroting 2025 Lasten	(bedragen x 1000 euro) waarvan taal en taalachterstand
5. Cultuur en Bibliotheek	29.108	29.108
6. Onderwijs		
- Onderwijsbeleid	81.422	-
- Volwasseneneducatie	-	13.200
- Actieplan Taal	-	2.500
- Overige activiteiten taal/taalachterstand (HEA)	-	46.300
Waaronder: Onderwijsachterstanden en Taal (40.000)		
Educatietaak regionale coördinatie (4.000)		
Subtotaal programma	81.422	62.000
7. Werk en inkomen		
- Participatievoorzieningen	15.957	800
- Inburgering	<u>14.174</u>	<u>3.800</u>
Subtotaal programma	30.131	4.600
8. Zorg, welzijn, jeugd, volksgezondheid		
- Emancipatie	2.374	435
- Preventief Jeugdbeleid (Jeugdpreventie)	<u>21.793</u>	<u>500</u>
Subtotaal programma	24.167	935
14. Stadsdelen, integratie en dienstverlening		
- Integratie en Burgerschap (Taal in de Buurt)	5.970	600
- Volwasseneneducatie (Inburgering)	<u>976</u>	<u>976</u>
Subtotaal programma	6.946	1.576
Totaal generaal	171.774	98.219

Omdat niet duidelijk is hoe het in de motie vermelde bedrag van 52,6 miljoen is opgebouwd beschouwen wij dit als indicatief en, zoals in de motie ook wordt aangegeven, als minimaal beschikbaar voor taal en de aanpak van taalachterstand. Uit bovenstaande optelling blijkt ook dat wij uitkomen op en inzicht geven in een veel hoger bedrag dat aan dit onderwerp wordt besteed.

Programma 5 Cultuur en Bibliotheek

Lasten 2025: 29.108

Een overzicht van taal, taalaanpak en aanpak van taalachterstand kan niet anders beginnen dan bij de Bibliotheek Den Haag. In iedere vestiging wordt uitvoering gegeven aan de vijf wettelijke taken: kennis en informatie beschikbaar stellen, mogelijkheden bieden voor ontwikkeling en educatie, stimuleren om te lezen, ontmoetingen en debatten organiseren en kennis laten maken met kunst en cultuur. In elke vestiging is daarvoor een rijke collectie aanwezig en een divers aanbod aan programmering. Het budget bedraagt circa 29 miljoen euro per jaar en kan volledig, direct dan wel indirect, worden beschouwd als taal gerelateerd. Bovendien ontvangt de Bibliotheek uit de hieronder beschreven programma's 6 en 7, waaronder meer specifiek Volwasseneneducatie, Actieplan Taal en Inburgering, middelen voor taalgerichte activiteiten, zoals de Bibliotheek op school en het Taalhuis.

Programma 6 Onderwijs

Vanuit programma 6 gaat een groot deel van het budget naar doelstellingen en activiteiten gericht op taal en taalachterstand. Het gaat hierbij om doelstellingen, activiteiten en budgetten die zijn terug te vinden in de Haagse Educatieve Agenda (HEA) 2023-2026 (RIS311077) en de verschillende daarop gebaseerde subsidieregelingen. Zo richt de subsidieregeling Voor- en vroegschoolse Educatie Den Haag 2024 (RIS319842) zich volledig op het voorkomen van taalachterstanden bij het jonge kind door te investeren in voorschoolse educatie.

Ook in de subsidieregelingen Primair Onderwijs Den Haag 2024 (RIS318873) en Voortgezet Onderwijs Den Haag 2024 (RIS318885) is een deel van de activiteiten gericht op het verbeteren van het taalniveau van kinderen. Tot slot heeft de subsidieregeling Volwasseneducatie Den Haag 2022 (RIS318831) tot doel basisvaardigheden bij volwassenen te verbeteren. Naast deze reguliere activiteiten op het gebied van taal en taalachterstand heeft ons college meerjarig ingezet op een impuls op dit thema middels het Actieplan Taal (RIS316363). Omdat deze doelstellingen, budgetten en resultaten reeds eerder met diverse documenten (RIS318550 en RIS318547) aan uw raad ter beschikking zijn gesteld volstaan wij hieronder met een overzicht op hoofdlijnen.

Volwasseneneducatie laaggeletterdheid

Lasten 2025: 13.200

Doelstelling: Het terugdringen van laaggeletterdheid en analfabetisme onder volwassenen en het vergroten van de zelfredzaamheid en participatie van deze groep volwassenen zijn de centrale doelstellingen. Via de Subsidieregeling Volwasseneneducatie 2022/2025 wordt voorzien in een ruim aanbod in trajecten basisvaardigheden (taal, rekenen en digitale vaardigheden) voor volwassen Hagenaars met en zonder het Nederlands als moedertaal (NT1 en NT2), waaronder ook EU-arbeidsmigranten en Oekraïense ontheemden. Wij vinden het belangrijk dat werkgevers ook een rol pakken in onze aanpak door taalverwerving voor hun werknemers te faciliteren. Ook zetten we meer middelen in om een ruimer en meer divers aanbod aan laagdrempelige activiteiten in de wijken te stimuleren met als doel meer mensen te bereiken.

Resultaten: Dankzij de inzet van meer middelen, vooral vanuit het Rijk, kon het cursusaanbod groeien en konden meer mensen worden verwezen naar passend aanbod. Voor een uitgebreid verslag over doelstellingen en resultaten op dit beleidsterrein verwijzen wij graag naar de Stand van zaken volwasseneneducatie (RIS320821).

Actieplan Taal

Lasten 2025: 2.500

Doelstelling: Op het gebied van taal en taalachterstand heeft ons college meerjarig ingezet op een impuls op dit thema middels het Actieplan Taal (RIS316363). In de brief Verduidelijking Actieplan Taal (RIS318293) is daarop nog aanvullende informatie gegeven, vooral ten aanzien van de doelstellingen en de begroting van het Actieplan. We geven in 2025 verder uitvoering aan het Actieplan aan de hand van de vier actielijnen met concrete interventies die bijdragen aan het doorbreken van de cyclus van laaggeletterdheid. Bij het doorbreken van deze cyclus richten we ons op jonge kinderen (0-12 jaar) en hun ouders/verzorgers.

Resultaten: Voor een verslag over doelstellingen en resultaten op dit beleidsterrein verwijzen wij graag naar de Tussenevaluatie Actieplan Taal (RIS320868).

Overige activiteiten gericht op taal en het voorkomen van taalachterstand

Lasten 2025: 46.300

Doelstelling: Taalvaardigheid is een belangrijke voorwaarde voor volwaardige deelname aan de samenleving. Kinderen die vanaf jonge leeftijd een sterke taalbasis ontwikkelen, hebben een grotere kans op een succesvolle schoolloopbaan en daarmee betere toekomstperspectieven. Daarom zet de Haagse Educatieve Agenda (HEA) sterk in op taal, met expliciete aandacht voor de taalontwikkeling van jonge kinderen en leerlingen met een verhoogd risico op onderwijsachterstanden. Voor deze groepen is taalontwikkeling extra belangrijk. Een van de speerpunten van het college is voorschoolse educatie, bedoeld voor kinderen met een taalachterstand.

Door deelname kunnen zij deze achterstand verkleinen en een goede start maken op de basisschool. In het primair- en voortgezet onderwijs worden aanvullende voorzieningen georganiseerd voor specifieke doelgroepen, zoals een aanvullende bekostiging voor nieuwkomersonderwijs en wordt extra intensieve leertijd met een focus op taal ingezet.

Resultaten: In Den Haag nemen steeds meer leerlingen met een verhoogd risico op onderwijsachterstanden deel aan voorschoolse educatie. Dit draagt bij aan een betere voorbereiding op de basisschool en vergroot de kansen op een succesvolle schoolloopbaan. Verder is een positieve ontwikkeling zichtbaar in het aantal jongeren dat een startkwalificatie behaalt (Jaarverslag Leerlingzaken, RIS318379). Dit sluit aan bij de doelstelling van de Nederlandse overheid om jongeren voldoende onderwijsniveau te laten behalen voor een goede kans op duurzaam geschoold werk.

Programma 7 Werk en inkomen

Belangrijke speerpunten voor dit programma zijn het versterken van de bestaanszekerheid, de aanpak van de krapte op de arbeidsmarkt en het aan het werk helpen van inwoners met een uitkering. Binnen dit programma is taal onderdeel van deze activiteiten, of betreft het de uitvoering van een reguliere wettelijke activiteit, namelijk inburgering. De hieronder beschreven inspanningen en middelen zijn dus niet altijd alleen te koppelen aan taalontwikkeling dan wel de aanpak van taalachterstand.

Participatievoorzieningen

Lasten 2025: 800

Doelstelling: Het college zet in op participatie naar werk (fulltime of parttime), maar ook op activatie voor diegenen voor wie werk (nog) niet bereikbaar is. Daarmee zorgen we ervoor dat iedereen gelijkwaardig mee kan doen in onze stad. Om de stap tussen participatie en re-integratie te verkleinen zetten we trajecten in zoals individuele coaching of een maatschappelijk fit-traject. Voor inwoners die de stap naar re-integratie of naar de arbeidsmarkt kunnen zetten worden re-integratievoorzieningen ingezet, zoals diagnose-instrumenten en taaltrajecten.

Resultaten: Jaarlijks wordt voor een bedrag van 800.000 euro aan taaltrajecten ingekocht bij Capabel. Deze trajecten zijn bedoeld voor uitkeringsgerechtigden die door een taalachterstand niet kunnen re-integreren of participeren. In 2024 waren 484 Hagenaars actief in een taaltraject. Dit zijn taaltrajecten in vier vormen die passen bij de re-integratie of participatiedienstverlening: alfabetisering, basis (A0-A1), regulier (A1-A2) en flankerend (A2-B1). De intensiteit varieert van één tot vijf dagdelen per week. Het gaat om klassikale trajecten van 32 tot 40 weken, op locaties van de opleider, werkgever, in de wijken en soms ook online. Ook worden trajecten "Taal op de werkvloer" aangeboden bij Werk in Opdracht (WIO) via ROC Mondriaan. Het gaat hierbij om medewerkers beschut werk en Wet sociale werkvoorziening (Wsw). Daarnaast maken bijstandsgerechtigden met een grote afstand tot de arbeidsmarkt gebruik van het informele taalaanbod dat vanuit het actieplan Taal en de budgetten Volwasseneneducatie beschikbaar is, zoals bijvoorbeeld Taalmaatjes.

Inburgering

Lasten 2025: 3.800

Doelstelling: De Haagse inburgering is er om alle Haagse inburgeringsplichtige nieuwkomers volwaardig te laten meedoen in de samenleving. We stellen samen met de inburgeraar een persoonlijk Plan Inburgering en Participatie op en zorgen dat de inburgeraar zo snel mogelijk de taal leert en gaat werken dan wel participeren. Wij zetten in op duale trajecten gericht op inburgering en participatie vanaf de start. Tijdens het inburgeringsproces is uitstroom naar werk en onderwijs in alle stappen mogelijk. Taalvaardigheid is een belangrijk onderdeel van de inburgeringstrajecten. Voor de taal- en onderwijsroutes voor inburgeraars die een taalroute volgen, B1- en Z-route, of binnen het MBO en HBO/WO, een opleiding volgen ontvangt de gemeente van het Rijk circa 3,8 miljoen euro. Vanuit het Rijk worden ook beperkt middelen beschikbaar gesteld voor inburgeraars die nog onder de Wi2013 vallen en (bijna) geen gebruik meer kunnen maken van hun lening. Het gaat om 54.000 euro. Deze middelen ontvangen wij voor de inkoop van taalvoorzieningen. Daarnaast ontvangen we ook uitvoeringsmiddelen, voornamelijk voor personele inzet voor de begeleiding van inburgeraars. Tegen eerdere afspraken met het Rijk in, groeien de uitvoeringsmiddelen niet mee met de instroom. Dit terwijl de aantallen inburgeraars veel hoger zijn dan bij de invoering van de wet werd verwacht. De tekorten worden momenteel intern gedekt.

Resultaten: Inburgeraars moeten binnen een termijn van 3 jaar inburgeren. Het leren van de Nederlandse taal speelt daarbij een belangrijke rol. Het gaat om taalonderwijs op niveau A1 tot en met B1 onderverdeeld naar een B1-route, een Zelfredzaamheidsroute en een Onderwijsroute. De taaltrajecten voor de B1-route en de Zelfredzaamheidsroute worden ingekocht bij Sagen. De Onderwijsroute wordt ingekocht bij ROC Mondriaan, de Haagse Hogeschool, Hogeschool Leiden en de Universiteit Leiden. Inburgeraars maken, naast het inburgerings-/taaltraject, soms ook gebruik van Taalmaatjes zoals die worden aangeboden via Taal aan Zee en het Gilde. Dit informele taalaanbod versterkt het formele inburgeringstraject.

Programma 8 Zorg, welzijn, jeugd en volksgezondheid

In dit programma wordt niet specifiek ingezet op taalbevordering of de aanpak van taalachterstanden, maar is taal en de aanpak van taalachterstand soms een onderdeel of neven doel van het primaire proces, net zoals dat bijvoorbeeld geldt voor aandacht voor gezond voedsel en waarover gesubsidieerde organisaties niet hoeven te rapporteren, want het is geen doel van de subsidie.

Emancipatie

Lasten 2025: 435

Doelstelling: Het is nog altijd van cruciaal belang om de kansengelijkheid van vrouwen op alle gebieden te bevorderen, zodat zij zelfredzaam kunnen zijn, zich veilig voelen en gelijke kansen hebben om volledig deel te nemen aan het maatschappelijk leven. In dit kader worden subsidies verstrekt aan organisaties voor activiteiten waarin ook aandacht is voor taal(achterstand).

Resultaten: Vanuit de subsidieregeling Emancipatie, onderdeel Vrouwemancipatie, was in 2024 een bedrag beschikbaar van 435.000 euro voor project- en jaarsubsidies. Deze subsidies richten zich op drie thema's: het versterken van de economische zelfredzaamheid van vrouwen, het vergroten van hun weerbaarheid door geweld en grensoverschrijdend gedrag tegen te gaan, en het vergroten van het bewustzijn over het belang van vrouwenemancipatie. Taallessen en onderwijs komen weliswaar voor in de toegekende subsidies, maar vormen slechts een klein onderdeel hiervan. Subsidieontvangers zetten taal voornamelijk in als middel om economische zelfredzaamheid te bevorderen of als laagdrempelige opstap om geïsoleerde vrouwen te bereiken en te betrekken.

Jeugdpreventie

Lasten 2025: 500

Doelstelling: Op basis van de Subsidieregeling jeugdpreventie Den Haag 2024 (RIS319405) wordt subsidie verleend voor het stimuleren van taal- en leesontwikkeling van kinderen (en hun ouders) zodat (dreigende) laaggeletterdheid en ontwikkelingsachterstand wordt voorkomen. Specifiek gaat het om de Voorlees-Express, waarbij vrijwilligers samen met ouders en kinderen in de leeftijd van 2 tot 8 jaar thuis aan de slag gaan met taal en (voor-)lezen en de DoorleesExpress, voor kinderen tussen 8 en 12 jaar.

Resultaat: Met de verstrekte subsidie zijn vorig jaar 228 gezinnen bereikt en begeleid. Ook voor 2025 en 2026 zal de organisatie gebruik maken van de Subsidieregeling jeugdpreventie Den Haag 2024.

Programma 14 Stadsdelen, integratie en dienstverlening

Binnen dit programma is taal veelal onderdeel van de activiteiten en zijn taalontwikkeling dan wel het verminderen van taalachterstand geen hoofddoelen. Niet bij het professionele welzijnswerk en niet bij de subsidies aan sociale initiatieven of bewonersactiviteiten. Oefenen met taal is wel geïntegreerd in de activiteiten. Zo organiseert het welzijnswerk workshops, voorlichtingen, cursussen en trainingen waarin bewoners niet alleen profiteren van de inhoud, maar tegelijkertijd hun taalvaardigheid kunnen verbeteren. Daarnaast worden bewoners tijdens structurele activiteiten zoals koffieochtenden, vrouwenontmoeting-middagen, nailessen, crealesen, fietslessen steeds uitgedaagd om (ook) Nederlands te oefenen.

Integratie en burgerschap: Taal in de Buurt

Lasten 2025: 600

Doelstelling: We zorgen voor een ruim aanbod in trajecten basisvaardigheden (taal, rekenen en digitale vaardigheden) voor volwassenen die moeite hebben met basisvaardigheden (NT1 en NT2). Vanuit het integratiebeleid organiseren we laagdrempelige taaltrajecten in de wijk. Deze kunnen een opstap zijn voor vervolgtrajecten. Met het programma Taal in de Buurt kunnen maatschappelijke (zelf)organisaties, met subsidie van de gemeente, taallessen conversatie en niveauverhoging voor beginners organiseren, inclusief de inzet van een gecertificeerde docent. Iedere deelnemer ontvangt na afloop van een gevolgd traject een certificaat met daarop het behaalde niveau en een advies voor een vervolgtraject, bijvoorbeeld bij de Taal+ school van ROC Mondriaan.

Resultaten: In 2024 maakten 745 deelnemers gebruik van Taal in de Buurt, waarvan 579 de NT2-lessen volgden en 166 deelnemers de conversatielessen. Niet alle deelnemers maken een traject af. In 2024 zijn 471 NT2-trajecten en 126 conversatie-trajecten afgerond met een certificaat, de uitval bedraagt daarmee circa 20%. De lessen vonden plaats op uiteenlopende locaties in de stad, bijvoorbeeld in scholen, buurthuizen en ook in de moskee. De deelnemers worden geworven door maatschappelijke organisaties verspreid over verschillende wijken, zoals bijvoorbeeld de Spaanse Arbeidersvereniging, de Mussen en stichting Moeder en Dochter.

Volwasseneneducatie: Inburgering

Lasten 2025: 976

Doelstelling: Via de Subsidieregeling Volwasseneneducatie 2025 wordt voorzien in een (wijkgericht) laagdrempelig taalaanbod voor kwetsbare en/of moeilijk bereikbare doelgroepen. Via een subsidie aan de stichting Taal aan Zee worden, groepsgewijs of individueel, laagdrempelige taallessen aangeboden die bijdragen aan zelfredzaamheid en participatie van groepen die (nog) niet aan regulier taalaanbod (kunnen) deelnemen. Specifiek te noemen doelgroepen zijn: deelnemers in asielprocedure en vluchtelingen. De resultaten zijn opgenomen onder Programma 6 Onderwijs/Volwasseneneducatie.

Met dit overzicht hebben wij geprobeerd uw raad, op korte termijn, een aanvullend en dieper inzicht te geven in de doelstellingen, budgetten en resultaten van het onderwerp taal en taalachterstand.

Het college beschouwt de motie hiermee als afgedaan.

Het college van burgemeester en wethouders,
de secretaris, de burgemeester,

Ilma Merx

Jan van Zanen